

Міністерство освіти і науки України
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет економіки та підприємництва

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету

економіки та підприємництва

А.А. Брояка

«19» квітня 2021 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ОБҐРУНТУВАННЯ ГОСПОДАРСЬКИХ РІШЕНЬ І ОЦІНЮВАННЯ
РИЗИКІВ»

Рівень вищої освіти Перший (бакалаврський)

Галузь знань 05 «Соціальні та поведінкові науки»

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма Економіка

РОЗГЛЯНУТО

на засіданні ради студентського
самоврядування факультету
економіки та підприємництва
Протокол № 6
від «23» березня 2021 р.

РОЗГЛЯНУТО

на засіданні Вченої Ради
факультету економіки та
підприємництва
Протокол № 8
від «19» квітня 2021 р.

Вінниця 2021

1. Відомості про викладача, який викладає навчальну дисципліну

Коляденко Світлана Василівна, професор, доктор економічних наук, професор кафедри комп'ютерних наук та економічної кібернетики, електронна адреса: kolyadenkosv@ukr.net

2. Опис навчальної дисципліни

В.К. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків;
кількість кредитів ЄКТС – 6;

кількість годин – 180 годин, у тому числі 58 аудиторних годин, 122 години самостійна робота.

Програма навчальної дисципліни передбачає перезарахування кредитів освітніх компонентів, отриманих студентами, які навчались за програмою академічної мобільності, неформальної та інформальної освіти за наявності відповідних підтверджуючих документів.

Передбачено розробка аудіокурсу, дистанційних on-line курсів для здобувачів з особливими освітніми проблемами (інклюзивної освіти).

3. Час і місце проведення навчальної дисципліни

Термін викладання – 5 семестр, 3 курс.

4. Пререквізити і постреквізити навчальної програми

Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків належить до навчальної дисциплін вибіркової компоненти;

- при вивченні даної дисципліни використовуються знання, отримані з таких дисциплін (пререквізитів): Дослідження операцій; Дискретний аналіз; Економіка підприємства; Системи прийняття рішень та експертні системи.

- основні положення навчальної дисципліни мають застосовуватися при вивченні таких дисциплін (постреквізитів): Економічна кібернетика; Оптимізаційні методи та моделі; Економіко-математичні методи і моделі.

5. Характеристика навчальної дисципліни

5.1. Призначення навчальної дисципліни. Освітня компонента Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків спрямована на отримання здобувачами однієї з важливих і універсальних компетентності – цифрової компетентності.

5.2. Мета вивчення навчальної дисципліни – формування професійних умінь та компетентностей на підставі набуття знань, навичок і компетенцій щодо обґрунтування господарських рішень з різним ступенем невизначеності та ризику.

5.3. Задачі вивчення дисципліни – теоретична та практична підготовка, засвоєння основних принципів обґрунтування різних видів господарських рішень, методичних підходів до аналізу ризику та управління ним; оволодіння навичками самостійного здійснення аналізу, ідентифікації та оцінювання ризику з використанням комп'ютерної техніки та програмно-математичних комплексів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен сформулювати такі програмні компетентності:

інтегральні компетентності (ІК): Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми в економічній сфері, які характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, що передбачає застосування теорій та методів економічної науки.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК11. Здатність приймати обґрунтовані рішення.

спеціальні (фахові) компетентності (ФК):

СК1. Здатність виявляти знання та розуміння проблем предметної області, основ функціонування сучасної економіки на мікро-, мезо-, макро- та міжнародному рівнях.

СК4. Здатність пояснювати економічні та соціальні процеси і явища на основі теоретичних моделей, аналізувати і змістовно інтерпретувати отримані результати.

СК6. Здатність застосовувати економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

СК12. Здатність самостійно виявляти проблеми економічного характеру при аналізі конкретних ситуацій, пропонувати способи їх вирішення.

СК13. Здатність проводити економічний аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, оцінку їх конкурентоспроможності.

СК14. Здатність поглиблено аналізувати проблеми і явища в одній або декількох професійних сферах з врахуванням економічних ризиків та можливих соціально-економічних наслідків.

програмні результати:

РН4. Розуміти принципи економічної науки, особливості функціонування економічних систем.

РН7. Пояснювати моделі соціально-економічних явищ з погляду фундаментальних принципів і знань на основі розуміння основних напрямів розвитку економічної науки.

РН8. Застосовувати відповідні економіко-математичні методи та моделі для вирішення економічних задач.

РН10. Проводити аналіз функціонування та розвитку суб'єктів господарювання, визначати функціональні сфери, розраховувати відповідні показники які характеризують результативність їх діяльності.

РН12. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати.

РН19. Використовувати інформаційні та комунікаційні технології для вирішення соціально-економічних завдань, підготовки та представлення аналітичних звітів.

РН21. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення

ключових характеристик економічних систем різного рівня, а також особливостей поведінки їх суб'єктів.

Вивчення даної дисципліни формує у здобувачів освіти соціальні навички (soft skills): комунікативність (реалізується через: метод роботи в парах та групах, метод самопрезентації), робота в команді (реалізується через: метод проєктів), лідерські навички (реалізується через: робота в групах, метод проєктів).

5.4. Зміст навчальної дисципліни. Програма дисципліни орієнтована на глибоке засвоєння: Сутнісна характеристика господарських рішень. Технологія прийняття рішень господарської діяльності. Методичні основи підготовки господарських рішень. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності. Прогнозування та аналіз господарських рішень. Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності. Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності. Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень. Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень. Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику. Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях. Обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику. Якісне оцінювання підприємницьких ризиків. Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків. Основи ризик-менеджменту. Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику.

5.5. План вивчення навчальної дисципліни

Тиждень	Назви теми	Форми організації навчання та кількість годин		Самостійна робота, кількість годин
		лекційні заняття	практичні заняття	
1	Сутнісна характеристика господарських рішень. Технологія прийняття рішень господарської діяльності.	2		10
2	Методичні основи підготовки господарських рішень.	2	2	8
3	Обґрунтування господарських рішень та оцінювання їх ефективності.	2	2	8
4	Прогнозування та аналіз господарських рішень.	2	2	8
5	Невизначеність як першопричина ризику підприємницької діяльності.	2	2	8
6	Критерії прийняття рішень в умовах невизначеності.	2	2	8
7	Теорія корисності та її застосування у процесах прийняття рішень.	2	2	8
8	Підприємницькі ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень.	2	2	8

9	Критерії прийняття господарських рішень за умов ризику.	2	2	8
10	Прийняття рішень у конфліктних ситуаціях.	2	2	8
11	Обґрунтування фінансових та інвестиційних рішень за умов ризику.	2	2	8
12	Якісне оцінювання підприємницьких ризиків.	2	2	8
13	Кількісне оцінювання підприємницьких ризиків.	2	2	8
14	Основи ризик-менеджменту.	2	2	8
15	Напрями і методи регулювання та зниження ступеня ризику.	2	2	8
Разом		30	28	122

6. Самостійна робота студента

Самостійна робота студента організовується шляхом видачі індивідуального переліку питань і практичних завдань з кожної теми, які не виносяться на аудиторне опрацювання та виконання індивідуального творчого завдання (презентації).

Самостійна робота здобувача вищої освіти є одним із способів активного, цілеспрямованого набуття нових для нього компетентностей, знань та умінь. Вона є основою його підготовки як фахівця, забезпечує набуття ним прийомів пізнавальної діяльності, інтерес до творчої роботи, здатність вирішувати наукові та практичні завдання.

Виконання здобувачем вищої освіти самостійної роботи передбачає, за необхідності, отримання консультацій або допомоги відповідного фахівця. Навчальний матеріал навчальної дисципліни, передбачений робочою програмою навчальної дисципліни для засвоєння здобувачем у процесі самостійної роботи, виносяться на поточний і підсумковий контроль поряд з навчальним матеріалом, який опрацьовувався під час аудиторних занять. Організація самостійної роботи здобувачів вищої освіти передбачає: планування обсягу, змісту, завдань, форм і методів контролю самостійної роботи, розробку навчально-методичного забезпечення; виконання здобувачем запланованої самостійної роботи; контроль та оцінювання результатів, їх систематизацію, оцінювання ефективності виконання здобувачем самостійної роботи.

Індивідуальні завдання здобувач виконує самостійно під керівництвом викладача згідно з індивідуальним навчальним планом.

У випадку реалізації індивідуальної освітньої траєкторії здобувача заняття можуть проводитись за індивідуальним графіком.

Під час роботи над індивідуальними завданнями, розв'язуванням задач не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими та оригінальними.

Самостійна робота студента є важливою складовою у підготовці кваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, здатного до

компетентної професійної діяльності на рівні світових стандартів.

Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам:

1. Закріплення лекційного матеріалу.
2. Робота з рекомендованою літературою.
3. Підготовка до практичних занять, дискусій, роботи в малих групах.
4. Контрольна перевірка кожним студентом особистих знань на запитання, які винесені для самостійного вивчення.
5. Робота над виконанням індивідуальних завдань та підготовка доповідей.

Основні види самостійної роботи здобувача

№	Вид самостійної роботи	Години	Терміни виконання	Форма та метод контролю
1	Підготовка до лекційних та практичних занять	73	щотижнево	Усне опитування, перевірка виконаних робіт
2	Підготовка самостійних питань за тематикою дисципліни	15	щотижнево	Перевірка виконаної роботи в залежності від завдання
3	Індивідуальні творчі завдання (виконання презентації за заданою проблемною тематикою, дослідницькі проекти)	19	2 рази на семестр	Спостереження за виконанням; обговорення індивідуально, або в групі; виступ з презентацією в групі чи на конференції, наукова робота; усний захист
4	Підготовка тестування у системі СОКРАТ (тест-тренінг)	15	2 рази на семестр	Тестування у системі СОКРАТ
Разом		122		

7. Список основної та додаткової літератури

Основна

1. Полінкевич О.М., Волинець І. Г. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків : навч. посіб. Луцьк : Вежа-Друк, 2018. 336 с.
2. Груб'як С.В. Теоретичні основи сутності господарських рішень. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Економічні науки. Випуск 12. Частина 1. 2015. С 89-91. URL : http://www.ej.kherson.ua/journal/economic_12/21.pdf
3. Балджи М.Д. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків / М.Д. Балджи, В.А. Карпов, А.І. Ковальов та ін.: навч. посіб. Одеса: ОНЕУ, 2013. 670 с.
4. Донець Л.І. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків / Л.І. Донець, О.В. Шепеленко, С.М. Баранцева та ін.: навч. посіб. К.: Центр учбової літератури, 2012. 472 с.
5. Кігель В.Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці / В.Р. Кігель: монографія. К.: ЦУЛ, 2003. 202 с.
6. Клименко С.М., Дуброва О.С. Обґрунтування господарських рішень та оцінка ризиків : навч. посіб. К. : КНЕУ, 2005. 252 с.
7. Обґрунтування господарських рішень і оцінювання ризиків : навч. посіб. / Т. С. Клебанова, О. В. Мілов, С. В. Мілевський та ін. Х. : Вид. ХНЕУ, 2010. 262 с.
8. Пономаренко В.С. Прийняття управлінських рішень на підприємстві: процесний підхід : наукове видання. Х. : Вид. ХНЕУ, 2005. 238 с.

Додаткова

1. Матвійчук А.В. Економічні ризики в інвестиційній діяльності : монографія. Вінниц. нац. техн. ун-т. Вінниця : Універсум, 2005. 202 с.
2. Сарай Н. Невизначеність як першопричина ризику діяльності підприємств регіону. С. 34-39. URL : <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/24406/1/%D0%A1%D0%B0%D1%80%D0%B0%D0%B9%20%D0%9D.pdf>
3. Герасимчук Н. А., Мірзоева Т. В., Томашевська О. А. Економічні і фінансові ризики: навч. посіб. Київ: ЦП Компрінт, 2015. 288 с.
4. Жмурко І. Ризики в аграрному секторі та необхідність їх страхування. Економічний дискурс. 2017. Вип. 1. С. 42–49.
5. Латкіна С.А., Мешкова-Кравченко Н.В. Підприємницькі ризики в інноваційній діяльності підприємства. Науково-виробничий журнал «Бізнес-навігатор». Випуск 3-2 (46) 2018. С. 26-29. URL : http://www.business-navigator.ks.ua/journals/2018/46_2_2018/06.pdf
6. Рудич О.О. Теоретико-методичні підходи до оцінки ризиків сільськогосподарського підприємства. Агросвіт. № 23, 2017. С. 39-44
7. Коляденко С.В. Структурна трансформація в господарських комплексах АПК регіону. Зб. наук. пр. Вінницького національного аграрного університету. Серія: Економічні науки. Вінниця: ВНАУ, 2011. Вип. 2 (53), Том

3. С. 181-186.

7. Ostapenko R., Herasymenko Y., Nitsenko V., Koliadenko S., Balezentis T., Streimikiene D. Analysis of Production and Sales of Organic Products in Ukrainian Agricultural Enterprises. / Аналіз виробництва та реалізації органічної продукції на сільськогосподарських підприємствах України. *Sustainability*. 2020. Vol. 12. Issue 8. 15 p. <https://doi.org/10.3390/su12083416>

8. Halytskyi, O., Koliadenko, S., Leshchuk, H., Polenkova, M., & Herasymenko, Y. Risk assessment for biofuel projects: problems of methodology. / Оцінка ризиків для проєктів виробництва біопалива: проблеми методології. *Financial And Credit Activity: Problems Of Theory And Practice*. 2020. № 4 (35). P. 152-157. doi:<http://dx.doi.org/10.18371/fcaptr.v4i35.221857>

9. Скопенко Н.С. Особливості формування комплексної системи ризик-менеджменту. URL : http://tppe.econom.univ.kiev.ua/data/2016_32/zb32_04.pdf

10. Непомнящий О., Медведчук О. Теоретичні аспекти формування та розвитку системи управління ризиками. Ефективність державного управління. 2017. Вип. 4 (53). Ч. 1. С. 22-29. URL : http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_53/fail/4.pdf

11. Грабовий П., Петрова С., Романов К. Ризики та їх вплив на прийняття господарських рішень. URL: <http://pidruchniki.com/19170728/ekonomika/>.

12. Донець Л. Обґрунтування господарських рішень та оцінювання ризиків. URL: <http://westudents.com.ua/glavy/22688-41-rizik-yakekonomichna-kategoriya.html>

8. Методи навчання

Дослідницькі

Професійно-спрямовані

Кейси

Інтегроване навчання

ІТ-технології

9. Контроль і оцінка результатів навчання

Розподіл балів між формами організації навчального процесу і видами контрольних заходів: поточний контроль – загальна відповідність заявленим компетентностям за результатами лекційних і практичних занять – 60 балів (усний контроль: опитування, бесіди, доповіді, повідомлення на задану раніше тему, індивідуальні завдання, виконання практичної роботи за темою та ін.); рубіжний контроль (колоквіум у формі тестування) – 10 балів; показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та студентської активності згідно Положення про порядок оцінювання знань здобувачів вищої освіти у Вінницькому національному аграрному університеті – 10 балів, підсумковий контроль, (залік в усній або тестовій формі) – 30 балів. Разом: 100 балів. Якщо здобувач протягом семестру за підсумками поточного та рубіжного контролів набрав (отримав) менше половини максимальної оцінки з навчальної дисципліни (менше 35 балів), то він до заліку не допускається. Крім того,

обов'язковим при мінімальній кількості балів за підсумками поточного та рубіжного контролів є виконання студентом підсумкової контрольної роботи (тестування).

Форми поточного та підсумкового контролю

- залік;
- тестування;
- самоконтроль;
- контрольна робота;
- наскрізні проекти;
- захист практичної роботи;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- презентації здобувача та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

Шкала оцінки знань студента

Оцінка за національною 4-бальною шкалою	Рейтинг студента, бали	Оцінка за шкалою ECTS
Відмінно	90 – 100	A
Добре	82-89	B
	75-81	C
Задовільно	66-74	D
	60-65	E
Незадовільно	35-59	FX
	1-34	F

Критерії оцінювання результатів навчання

	Вид навчальної діяльності	Бали
Атестація 1		
1	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	2
2	Участь у роботі на практичних заняттях	4
3	Виконання і захист практичної роботи	4
4	Виконання самостійних завдань за тематикою дисципліни	5
5	Виконання тестування у системі СОКРАТ (тест-тренінг)	5
6	Індивідуальні та групові творчі завдання (виконання презентації, презентації за заданою проблемною тематикою, дослідницькі проекти)	10
Всього за атестацію 1		30
Атестація 2		
7	Участь у дискусіях на лекційних заняттях	2
8	Участь у роботі на практичних заняттях	4
9	Виконання і захист практичної роботи	4
10	Виконання самостійних завдань за тематикою дисципліни	5
11	Виконання тестування у системі СОКРАТ (тест-тренінг)	5
12	Індивідуальні та групові творчі завдання (виконання презентації, презентації за заданою проблемною тематикою, дослідницькі проекти)	10
Всього за атестацію 2		30
Показники наукової, інноваційної, навчальної, виховної роботи та студентської активності		10
Підсумкове тестування		30
Разом		100

Передбачається врахування результатів неформальної та інформальної освіти при наявності підтверджуючих документів як окремі кредити вивчення навчальних дисциплін.

Критерії поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Усний виступ, письмові відповіді, виконання і захист творчої роботи, презентації, тестування, % від максимального балу	Критерії оцінювання
Відмінно – 90-100%	В повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.
Добре – 75-89%	Достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, проте при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та

	аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.
Задовільно – 60-74%	В цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.
Достатньо – 35-59%	Не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.
Незадовільно – 16-34%	Частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.
Повторне складання – 0-15%	Не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.

10. Політика навчальної дисципліни

Дисципліна передбачає індивідуальну та групову роботу. Середовище в аудиторії є дружнім, творчим, відкритим до конструктивної критики. Відвідування лекційних та практичних занять є обов'язковим.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлений термін. Відпрацювання пропущених занять є обов'язковим незалежно від причини відсутності на занятті, здобувач презентує виконані завдання під час консультації викладача. Під час роботи над індивідуальними завданнями, розв'язуванням задач не допустимо порушення академічної доброчесності. Презентації та виступи мають бути авторськими та оригінальними.